

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) 10 maiu st. v. 22 maiu st. n.	Ese în fiecare duminică. Redacțiunea : Strada principala 375 a.	Nr. 19.	ANUL XXVIII. 1892.	Prețul pe un an 10 fl. Pe 1/2 de an 5 fl. Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr. Pentru România pe an 25 lei.
---	---	---------	-----------------------	---

Rolul diăcilor din Moldova in cultura Românilor din Bihor in secolul al XVII.

(Conferență ținută la 12 Martie a. c. in sala seminarului din Arad.)

II.

Nu am avut scopul, ca să fac studiu de filologie asupra acestor monumente vechi ale literaturii, ci ca să arat numai valoarea și însemnătatea lor pentru limbă și istorie.

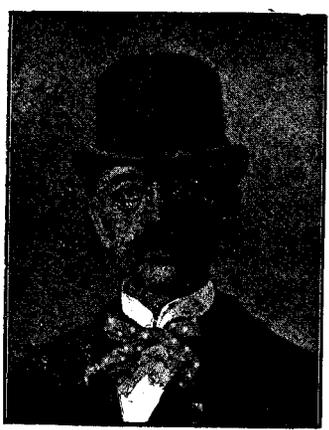
Ca lucrări literare, după toate criteriile interne, cât și după indicațiunile externe, ele sînt fără îndoială produse intelectuale ale secolului XVII. Sînt monumente vii ale culturii și civilizațiunii Românilor din Bihor, în vécurile trecute, acolo in mijlocul pădurilor.

Insemnările sigure găsite pe aceste cărți dovedesc in deajuns acésta.

In Liturgier pe fôia 52, la sfêrsitul liturgiei lui Ioan gură-de-aur, se află insemnat: «*Scris-am dascalul Vasilie Sturze mold. roj. 1609 Sept. 7.*». Anul inse e greșit aci, căci pe fôia 86, unde se termină liturgia lui Vasilie cel mare, se citește astfel: «*Scris-am eu dascalul Vasilie Sturze, mold. roj. 1699 sept. 9.*». (Mold. roj. = moldovanul, anul nașcerii.) In subscriere «*mold.*» pretutindena e prescurtare din moldovanul, se vede apriat din insemnarea dela finea liturgiei, fila 105, unde cuvântul intreg e scris așa: «*Scris-am aclastă svântă liturgie dascalul Vasilie Sturze, moldovanul, când au întunecat soarele, in luna lui septembrie, în 13 zile, să să știe.*». Anul nu e pus, dar trebuie a se înțelege 1699.

Unde a trăit și scris dascalul Vasilie Sturze, acésta încă e arătat in circi insemnări, trei slavone și doue românești, in *Ciaslovul* scris de densus, precum la sfêr-

șitul glasurilor: «*Vasilie Sturze bad. mold. pisal. u selo Stracăș. roj. 1701. Aug. 10.*». In alt loc, la finea pascaliei: «*Pisal. dascalul Vasilie Sturze. bad. mold. roj. 1701 Oct. 1.*». Și la sfêrsitul rugăciunii de toate ȃilele: «*Dascalul Vasilie Sturze. bad. mold. roj. 1701. Oct. 10. pis. u Stracăș.*». Care traduse, cu ajutorul unui cunoscător de limba slavonă, ne dă cuprinsul celorlalte doue notițe românești: «*Scris-am eu dascalul, Vasilie Sturze, bad.* mold. când am șezut în sat în Stracăș. să să știe. roj. 1701. mja (luna) August. 16 din (ȃile).*». (pag. 281). Și la sfêrsitul sinacsariului (fôia 346): «*Scris-am eu dascalul Vasilie Sturze, mold. când am șezut la Stracăș. roj. 1701. Aug. 22.*».

VASILE ALECSANDRI.

Probabil inse că *Ciaslovul*, propriu ȃis, l'a scris in ultimul deceniu al secolului 17, pentru că pascalia in-cepe cu anul 1696.

Faptul, că in Bihorea in-telnim la finele vécului al XVII-lea și anume in satul Stracăș un dascal din Moldova, nu e singular.

La sfêrsitul slujbei pati-milor in Joia mare, cuprinsă in manuscriptul celor «*Șapte taine*» găsim următórea in-semnare prețioasă: «*Acésta strasnicu au scrisu diăacu din*

țară Muldovii: licuitoriu în Șumugiú: cându au fostu. anii Domnului 1717: Iulie 21.». Pagubă că modestul scriitor nu-și pune numele.

* Cuvântul prescurtat «*bad.*» după combinarea interpretu-lui meu póte să insemneze: provință, ducat, ori principat.

Stracășul și Șiumugiul sînt doue sătute românești în protopopiatul Orăzii-mari; cel dintîi lângă Ceica, spre mîedănópte, aședat pe un deal cu pąduri mari, numeránd abia 300 locuitori. Celalalt, Șiumugiul, spre mîedănópte-resărit dela Orade, de asemenea situat pe deal cu pąduri, numeră cam 800 locuitori. Maghiarii îi dîc în limba oficială Somogy-Uzsopa.

În aceste sate dar trăiau pe finele vécului XVII și începutul celui al XVIII-lea doi dascalii (diăci) din Principatul Moldovei, traducénd, ori decopiînd cărți bisericești în limba română pentru trebuințele servițiului divin.

Un al treilea dascal îl găsim însemnat pe fóia 74 a *Strășnicului*, unde dîce: «*Am scrisu Pavel Rusu dascal, 1741. mța Iulie 30 din (dîle)*». Și pe fóia 207: «*Pavel dascal, am svărșit 1741. luna lui August, în dua 18.*» Unde a trăit și scris acest dascal, n'am aflat. Un Ionașco *Rusul*, Vel Logofét inse se află subcris într'un hrisov dela George Stefan Voda din 1656¹. Avem prin urmare temeiul a-l pune alătura cu dascalul Vasilie Sturze din Stracăș și cu nenumitul diăc din Șiumugiul, originar din Moldova, care va fi trăit și el în óre-care sat din pregiurimea Orăzii-mari, póte chiar în suburbiul Cotonavaroș.

Căți asemenea muncitori modesti și stăruiitori, cari au tras primele brazde în ogorul cel înțelenit al literaturii române, vor fi dispărut fără ca istoria să lase ceva pomenire de ei urmașilor!

Din documentele, ce am descoperit inse, se constată un lucru interesant pentru istoria culturii poporului român: *înriurirea și acțiunea Moldovenilor în dezvoltarea culturală a Românilor din Transilvania, anumit acelor din Bihor.*

Dascalii moldoveni aduc și respândesc din țera lor cunoșcința de carte și scrisóre la frații lor de din cóci de munți, încă și cărți bisericești, manuscripte vechi, cari ei le copieză aici, după trebuințe, pe séma bisericilor. Cercetările filologilor vor dovedí într'u cât aceste manuscripte sînt originale din Principate, ori copii de pe textele mai vechi moldovenești ori muntenesești.

În cărțile bisericești scrise ori tipărite în Ardeal se pomenește în rugăciuni «marele Craiul nostru», frasă, care la dascalii moldoveni din Biharea, se pare a fi numai interpolată, căci după ea urméză în tot locul: «și bunii cinstitorii Domnii nostri—adeca Domnii Principatelor române. Iar în *Ciaslovul* scris de protopopul Pétru în 1685 nici nu se face pomenire de «marele Craiul» ci numai de «dulce credincioși și de Dđeu fericiții și cinstiții Domnii nostri». De unde se pare a rezultă, că cartea acésta nici nu s'a scris în Transilvania. În părerea acésta ne întărește mai ales regula tipiconală, ce o găsim la fóia 15, în care se dîce: «*popa să-și ia cumănacul*», care învederat se repórtă la preoții din Principate, căci cei din Ardeal și Ungaria n'au purtat, precum nu pórtă nici astăzi, «cumănac» séu camilaucă.

Relațiunile Moldovenilor cu Români de din cóci de Carpați sînt vechi și continuă până tărđfu. Mitropolitul Belgradului Ilie Oreste, care fu destituit în an. 1643 de cătră principele Rákoczy pentru că n'a voit să primescă dogmele calvine, erá moldovean de origine, crescut din copilărie în mănăstirea Putna². În biserica din Lazuri am găsit un antimis «*care s'a sfințit de Prea-sfințitul Mitropolit a totă Moldavia Kir Gavriil. 1761*». Dl Georgiu Haica din Arad îmi spunea dîlele trecute,

¹ T. Codrescu: Uricariul, III, pag. 279.

² E. Gobulinski: «Privire scurtă asupra istoriei bisericii române» Iași. 1879.

că pe la anii 1865, în comuna Seliște, pe Mureș, erau ómeni bétráni de 70—80 de ani, cari șcieau cetí și scie, pe când generațiunea tineră nu șciea. Și întrebând de bétráni de unde șciu ei carte? I-au dat acest respuns: «Ei dle, a fost în satul nostru un popă din Moldova, ierte-l Dđeu, acesta ne adună la casa sa și în biserică, unde ne învătă a cetí și scie românește».

Remâne acuma să ne lámurim asupra întrebării: Ce fel erau acei dascalii, veniți din Moldova și aședati prin satele românești din Bihor?

În acceptiunea modernă notiunea de dascal ne dá pe cea de școlă, cu care stă în legătură strînsă. Dar în secolul al XVII-lea și până la mijlocul celui al XVIII-lea nu găsim nici măcar începuturi de școle la Români din cóci de munți. În lipsa de școle, ca totuș să se dea óre-care instrucțiune tinerimei, mitropolitul Belgradului Sava Brancovici cu soborul cel mare ținut în an. 1675, luară între alte hotăriri și acésta: «Iară pentru să să mai întărească pruncii, nefiînd isculă unde să învețe, tot creștinul să-și ducă pruncii la beserică, și popa după ce va isprávi slujba besericeii, să facă știre cum să se strângă pruncii în beserică, să-i învețe cum este scris mai sus» (adeca Tatăl nostru, Credeul și 10 porunci.)¹

Pétru Bod, preot calvinesc în comuna Ighiu din Transilvania, care a scris în anul 1764 *Istoria Românilor din Transilvania* în limba latină, operă netipărită, încă atestă lipsa de școle la Români din Ardeal în timpul seu, dîcînd: «Români n'au școli, și pentru aceea sînt fórté puțini între ei, cari șciu cetí. Aceștia învătă în mănăstiri dela călugării séu monachii români». Iar «*mănăstiri nu puține au Români*».²

Români așa dar, chiar în vécurile când nu aveau școle în înțeles propriu, ei nu au fost cu deseveșire lipsiți de școlă. Biserica li-au fost școlă, preoții dascalii, cu tóte că epitetul de «dascal» se da propriamente cîntăreților bisericeii, care se numiau și «diăci» cum se mai numesc și astăzi în popor pe unele locuri.

Biserica română din cea mai depărtată anticitate a mers mână în mână cu școlă, căci de când există biserica la Români, totdeuna a existat și cîntarea bisericească, și împreună cu cîntarea și cîntăreții bisericeii au existat și anume școli de cîntări bisericești pentru propagarea și continuarea lor din generațiune în generațiune. Astfel de școle erau pe la mitropolii, episcopii și mănăstiri mai ales.

Din documente istorice aflăm, că în Galiția, cu introducerea uniunii în vécul al XVI-lea, propaganda ieușuitică desfiîntănd acolo tóte școlele de cîntări bisericești, bisericile remaseră fără cîntăreți și nici nu mai aveau dela cine să învețe. De aceea creștinii dela Peremyș au trimis cățiva dascalii séu diăci de ai lor în Moldova, ca să învețe cîntările bisericești. De acéști lipsă suferiau și ortodocsii dela Liiov. Lipsa lor venind la auđul Domnului Moldovei Alesandru Lăpușeanul în anul 1558, el i-a îndemnat, ca să urmeze esemplul confrăților lór dela Peremyș și să trimită patru dascalii (diăci) ca să învețe cîntarea grecă și sêrbăscă (slavonă) în Moldova³.

Cumcă în țera Moldovei existau pe sfêrșitul vécului al XVI-lea școle, în care, afară de cîntările bisericești, se învătă și puțina carte, avem document istoric

¹ Cipariu: Acte și Fragmente, pag. 148—49, apud M. Gaster: Chrestomatie română. București. 1891.

² Petrus Bod: «Brevis Valachorum Transilvaniam incolentium Historia» lib. I. Cap. IV. §. 1. et. lib. II. cap. I. §. 7.

³ Melchisedec: Memoriu despre cîntările bisericești. București. 1882.

un hrisov din an. 1743 dela Ioan Mavrocordat, in care se dice, că: «fiind Stefan Voda Tomşa copil mic și sărac, a învățat carte la școala din Rădășeni».¹ Stefan Tomşa a domnit dela anul 1612.

Dorotei, episcopul Monemvasei, carele pe la finele vécului al XVI-lea a călătorit in România împreună cu patriarhul Ieremia al Constantinoplei, enumerând in *Sinopsul* său calitățile cele frumoase ale Domnului Moldovei Petru Șchiopul, dice intr'altele: «El iubiă încă și cântăreții, și avea un iscusit *«dascal de cântări.»*²

Din raportul unui bărbat de stat adresat către regele Șvediei Gustav Adolf despre călătoria sa prin țera românească la Constantinople in anul 1632, aflăm că Leon Voda primindu-l la curtea sa l'a intimpinat cu musică și cântări. «Pre lângă principe, dice raportul, erau lăutari și un cor de musicanți, cari in limba românească cântau din gâtul plin *«cântece naționale.»*³

Archidiaconul Paul de Aleppo, descriind călătoria sa și a patriarhului Macarie prin țerile românești pe timpul lui Vasilie Lupul (1632—1654), se exprimă astfel despre cântarea bisericască in Moldova: «Cântarea fu *forte frumoasă*, din partea dréptă a corului rugăciunile se cântau in grecește și din partea stângă in *românește.*»⁴

Musică și cântarea bisericască in Principatele române ajunsesse dar la așa grad de perfecțiune in vécul al XVII-lea, încât puneau in mirare chiar pe învățații națiunilor străine. Școalele de cântări bisericăști din Moldova sunt cele dintei, in care s'au format cântăreții bisericilor, și in urmare cei dintei cărturari in popor, după preoți, in tóte țerile locuite de Români.

Cu școala dela Trei-Ierarchi din Iași, înființată de Vasilie Lupul in 1642, se introduce o schimbare radicală in sistemul școalelor de cântări bisericăști. Intemeiată cu scopul de a respândi cunoștința cărților bisericăști traduse in românește spre a paralisa lățirea dogmelor calvine intre Români prin cărțile românești tipărite in Transilvania, școala acesta fu in curénd răpită dela menirea ei prin grecisarea tot mai deplină a societății mai inalte.⁵ In epoca fanarioților sentimentul și demnitatea națională decăduse intru atât la clasa boerilor, încât (a. 1745) ei singuri cer prin adresă dela Domn, ca fiii de boer, cari nu vor învăța carte grecească, să nu potă ocupa funcțiuni in stat.⁶

Eră inse o clasă de cărturari români in popor, *diăcii*, cari nu se plecără nici decum curentului grecisător. Mulți dintre aceștia preferiră mai bucuros a-ș delasă patria și a trece la frații lor din Transilvania și Ungaria, unde serviră cauza românismului și a culturii naționale cu zel și devotament, ca in patria mamă.

*«Diăcii»*⁷, mai ales in secolul al XVII-lea, sunt pioni cei mai activi ai limbei române, dice dl V. A. Urechia. *Lor se datorește totă propășirea scrisorii românești.* Ei nu erau numai *caligrafi și concepști.* Umili și necunoscuți soldați ai triumfului limbei române, ei merită mențiunea istoricului literaturii naționale! Înșirarea

¹ Xenopol: Memoriu asupra învățământului superior in Moldova. Iași. 1885.

² Melchisedec ib.

³ Monumenta pietatis. Francofurti. 1701. la Cipariu: Archiv, p. 12.

⁴ Hașdău: Archiva istorică a României. t. I. 2. pag. 74.

⁵ Xenopol, ib.

⁶ «Traian». 1869. Nr. 29. Ar. Densușianu: Istoria limbei și lit. rom. pag. 90.

⁷ D. Urechia scrie *diac, di-ci*, iară cu intemeindu-me pe manuscrisurile vechi, ce le posed, am transcris protutindena cuvântul cu doi «i», unul întreg și altul jumătătit, ca *diăc. diăci.*

simplă a numelui celor mai insemnați diăci din Moldova din secolul al XVII-lea ne arată că mănuierea condeiului in țera eră meseria exclusivă a Românilui.¹

Ca factori principali ai culturii românești in genere, diăcii moldoveni nu vin in Biharea numai in urma împregiurărilor create prin preponderanța și dominațiunea elementului grecesc in țera. In precuvântarea dela «Evangelia cu învățături» (Cazania) tipărită la anul 1580 in Brașov, editorul Hrașilă Lucaci (Luca Hirschel) judele Brașovului, dice că a tipărit-o cu sfatul mitropolitului *Genadie dețin tot ținutul Ardealului și al Orăziei*². Oradea eră centrul eclesiastic al Românilor din Bihor. Aici a esistat din vechime o episcopie ortodocsă română, de al cărui ultim episcop, Efrem Veniamin, se face pomenire in diploma împăratului Leopold din an. 1695 prin care îl întărește ca sufragane al mitropoliei sârbesce, înființată in an. 1690 la Carloveț.³

După pozițiunea lor in organismul bisericesc, bisericile episcopale aveau dela început ingrigirea de a prevedea bisericile parohiale cu preoți și cântăreții trebuincioși. Și e foarte probabil că diăcii moldoveni au fost aduși anume de episcopia ortodocsă din Oradea-mare in Biharea, pentru trebuințele bisericii: predarea științei de carte și scrisore românească, propagarea cântărilor bisericăști și formarea de noi cântăreți pe la biserică.

Fără îndoieală e modestă poziția diăcilor bisericești in comparație cu diăcii de logofete, cari îi aflăm scriind acte publice la cancelăriile domnești, dar cu atât sunt mai mari și mai insemnate servițiile, ce ei aduseră limbei și culturii naționale prin contactul lor dilnic cu poporul.

Moldova cea bătrână a dat némului românesc, ca nici o altă țera românească, cărturari de tóte categoriile începând dela diăci și uricari până la savanții de renume european, ca: spatarul Nicolae Milescu învățătorul și educătorul lui Petru cel mare, și ambasadorul țarului Alexie Mihailovici la China; Petru Movila, mitropolitul Chievului, cel mai mare ierarch in biserică orientală după Foțiu; Dimitrie Cantemir, principele Moldovei, membrul academei din Berlin, consilierul cel mai abil al lui Petru cel mare; Antioch Cantemir, ambasadorul Rusiei la Londra și la Paris, in etate abia de 23 ani! etc. . . .

Când cineva cugetă la începuturile literaturii române in Moldova, rămâne uimit, vedénd că aceste propriaminte nu sunt începuturi, ci manifestațiuni ale unei culturi intelectuale superioară. Scrierile lui Urechia, Miron Costin, Varlaam, Dositei din vécul al XVII-lea sunt opere de savanți in sensul strâns al cuvântului!

Cultura romană a trecut moștenire cu aptitudinile rasei la popórele neo-latine. A cădut arborele gigantic, care intinse rădăcinile sale in cele trei părți ale lumii vechi, dar din semința lui au eșit noi vlăstari. Roma a cădut prin corupțiunea moravurilor sale, dar din sfărămăturile ei au resărit popórele neo-latine! «Caută-te dar cetitorule și te privește de unde ești . . . obiceiurile, firea și graiul până astăzi arată că ești drept *Voloh*, adecă *Italian și Romlean*»⁴.

V. MANGRA.

¹ V. A. Urechia: Schițe de istoria literaturii române. București. 1885. p. 113.

² G. Barițiu: Catechismul calvinesc. Sibiu. 1879. pag. 39. nota.

³ Szalay László: A magyarországi szerb telepek. Pest. 1861. pag. 135.

⁴ Miron Costin. Letopiseț. de M. Cogălnicanu t. I. pag. 10.

O rață lină.

A cădut o rață lină
Pe pământul inverdit,
Și dintr'ensul — ce minune! —
Mii de flori au resărit.

A cădut o rață lină
Pe un codru 'ntunecat,
Și-atunci mii de filomele
Glasul lor au ridicat.

A cădut o rață lină
Pe mine din ochiul teu,
Și-un amor fără sfârșire
S'a aprins in peptul meu.

Acum trecă flori și cânturi,
Al meu dor nu s'a sfârși,
Sufletu-mi plin de iubire
Însă-și mórtea l'a găsi.

MATILDA PONI.

MARTIRĂ!

— Dramă în 5 acte, de Adolphe d'Ennery și Edmond Tarbe. —

(Urmare.)

Pauleta. Cum?

Drack. Ceea ce face ca tótă dragostea ce ar fi trebuit s'o împărțesc între deosebiți membrii ai familiei mele, am concentrat-o întrégă numai în singura persónă ce o iubesc mai mult decât ori ce în lume.

Pauleta. Cine? cine e acea persónă?*Drack.* Acea persónă... sînt eu!

Pauleta. Vra să ȳică... nu iubești în lume decât numai pe dta...

Drack. Nu cunosc un mijloc mai sigur, spre a nu face ingrăți.

Pauleta. Cu tóte aceste, e fórte bine de a iubi...*Drack.* Știu... și de aceea me iubesc fórte mult!

Pauleta. Apropo!... În momentul în care plecá vaporul, dta te uitai c'o ochiană mare, mare... spre oraș...

Drack. Ce-i drept...

Pauleta. N'ai vȳdut acolo o persónă ce făcea un semn de adio cu batista sa?

Drack. Așá-il mi s'a părut că erá un tînér...

Pauleta. Nalt, brunet, 26 ani, cu ochii albaștri, și caracterul cel mai plăcut, cel mai frumos, cu inima nobilă, iubitóre...

Drack. Dă-mi voe, dă-mi voe... Caracterul cel mai plăcut, cel mai frumos... inima nobilă, iubitóre... nu cred să gândești că am putut distinge tot aceste cvalități prin ochiana mea cea mare, mare...

Pauleta. Eil se 'ntelege că nu prin ochiană; dar, nu-i așá că sufletul seu erá așá de intristat...

Drack. Hh! hm! tristeța sufletului nu se distinge nici atâta prin o ochiană ori cât de mare ar fi...

Pauleta. Inse eu le-am observat și asta-i din pricină că noi ne iubim fórte mult! Și despărțirea asta séménă mult cu a lui Paul și a Virginiei... Numai... eu nu me mai tem de naufragiu, întorcându-me la el...

Drack. Mulțămítă lui Dȳeu, sper cel puțin!*Pauleta.* Căci el va trebui să vie, la noi la Paris,

și ne vom căsătorí, căci tata mi-a spus, că me lasă cu totul liberă să aleg pe ori cine mi-a plăcé! — Tatuța me iubește așá de mult... ca și toți din casa acesta! ai să veđi singur cât sîntem de fericiți aici! — Ah! scump légán al copilăriei mele! Locaș mult iubit ce nu l'am mai vȳdut de ȳece ani!... Și totuș ími amintesc tot... ai să veđi singur. Iaca! colo este micul salon al mamei, un salon tapisat cu roșu... uită-te... uită-te...

Drack. (Mergénd la ușa din stânga.) Da, — un mic salon... numai, e albastru micul salon ros...

Pauleta. (Mirată.) Albastru!

Drack. I s'a schimbat tapetele... asta se întemplă adeseori... când o colóre se șterge, se schimbă cu o alta...

Pauleta. Se póte. — Ei bine, în salonul acesta, la drepta ușei, este un părete.

Drack. Bine ínteles, că trebuie să fie un părete.*Pauleta.* Și pe acel părete un portret.*Drack.* Un portret...

Pauleta. O femeie tineră și frumósă... cu o rochie de satin alb... e mama!

Drack. Nu, dră, nu...

Pauleta. Cum, nu e un părete pe care se află un portret?

Drack. Păretele este... nu s'a mișcat din loc... dar portret nu se zărește.

Pauleta. (Alergând la ușa.) Cu neputință! — Nu, nu mai estel... Dar pentru ce? — Ce s'a făcut cu dȳensul?

Drack. Póte că l'a dat la reparat.

Pauleta. Séu că tata-l va fi pus în odaia lui... Da, da, așá! Ah! iată și portretul meu, ici pe mėsă.

Drack. Al dtale, dră?

Pauleta. (Luând medalionul.) Da, portretul meu, ce l'au luat cu ei când au plecat din Pondichery! Și colo, pe stecla asta ce veđi?

Drack. Pe stecla asta?... nimic de tot!

Pauleta. Nimic! ei bine, eu vȳd urma de sărutări. (Sărutând portretul.) Ah! dar nu e figura mea ce o sărut, scumpă mamă, sînt sărutările tale ce le culeg...

Drack. (Emoționat.) E fórte plăcut lucru ceea ce spui dta, e atingător... e chiar prea... dar asta nu me privește... Cunosc eu óre pe dna mama dtale?

Pauleta. (Apropiindu-se de un dulapaș.) Al iată mėsuta pe care mama pune totdeuna cărțile ei cele mai plăcute, și lucrul seu... Iaca! nu mai sînt cărți!

Drack. Și nici lucru...

Pauleta. (Veselă.) Nu... dar iată batista sa, care negreșit ș-a uitat-o... Ah! mamă! mamă! (Duce batista la buze.) El e lucru straniu! acesta nu-i parfumul care place mamei întotdeuna... cu tóte astea batista e a ei... Iată corona... și ini... ba nu... nu sînt inițialele ei!... (Aruncând batista.) Oh Dne! nu mai știu ce simt... dar tóte schimbările aceste în casa noastră, — unde nici nu me recunosc ómenii casei... Portretul mamei lipsește... Inițialele aceste nu sînt ale ei... Totul începe a me tulburá și ingrigí... Ah! Voi să me asigur... (Merge spre ușa.)

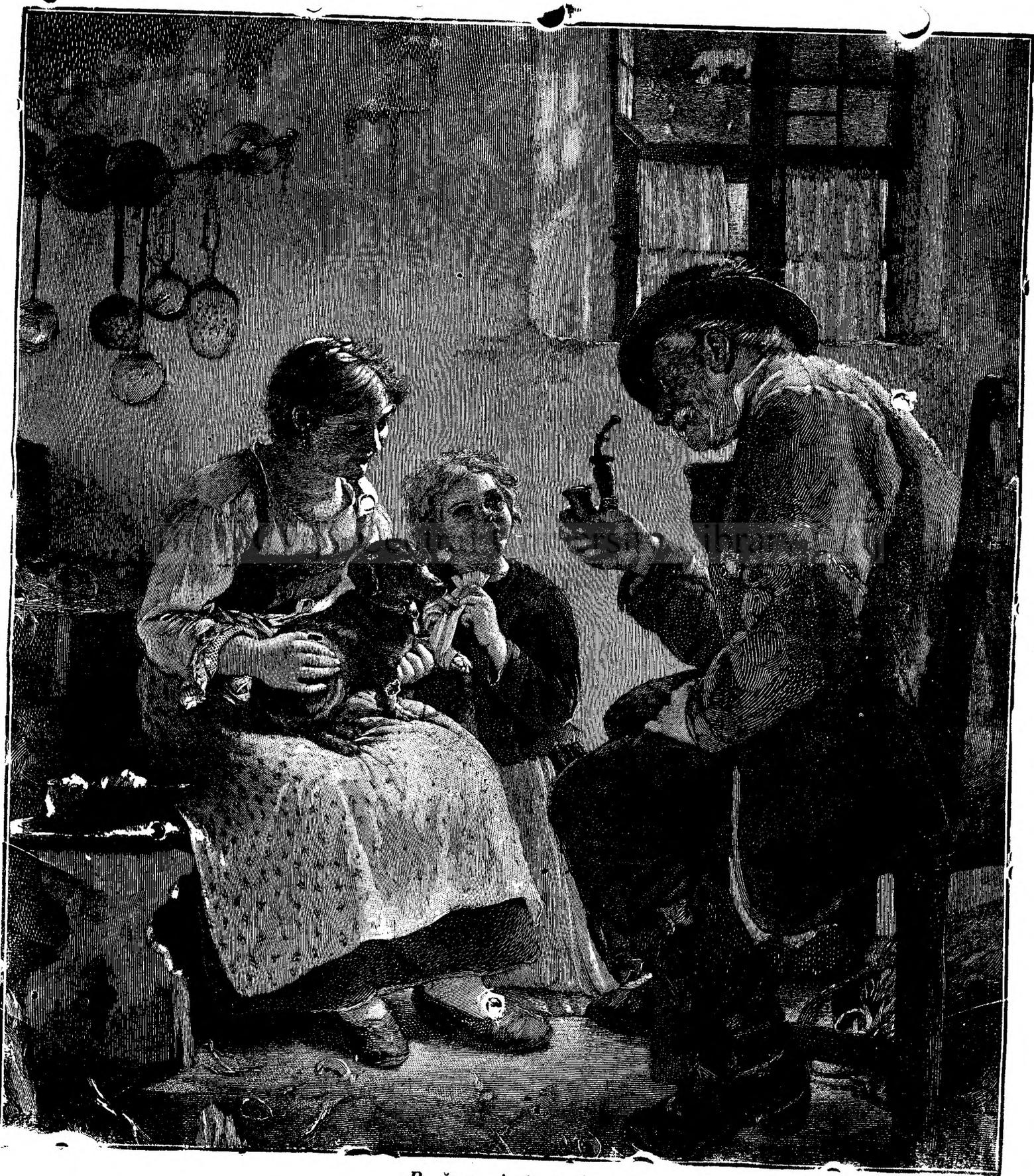
Drack. Unde te duci!

Pauleta. La odaia mamei; acolo cel puțin voi găsi lucruri cari ími vor vorbí despre ea... Așteptă-me, dle Drack, așteptă-me! (Ese.)

Scena VII.

Drack, apoi *Maltar.*

Drack. E fórte nervósă... fetișóra asta... și fórte esaltată... nu-i tocmai reu să n'ai copil!... Mai întei,

R ă n i t u l .

asta arată mai întotdeauna că n'ai femeie, — și când îți place viața liniștită și pacinică, — mai bună doctorie nu pôte fi decât să stai totă viața holtei...

Maltar. (Intrând.) Dle...

Drack. Ei! cine-i?... A! dta ești, amicul meu...

Maltar. Te rog, spune-mi, unde s'a dus dra Pauleta.

Drack. In odaia mamei sale.

Maltar. Tocmai de asta me temeam, dle!

Drack. Ei! și pentru ce?

Maltar. Pentru că tot ce va vedé ea acolo, ar puté să-i deé bănueli...

Drack. Bănueli?

Maltar. (Cu amar.) Ș-apoi, me tem ca nu cumva dna de Moray să vie mai întâi...

Drack. S'ar păré că nu prea iubești pe dna de Moray.

Maltar. Pe acésta nu, dle.

Drack. Ce fel, pe acésta, sânt ore mai multe?

Maltar. Cred că dvóstre știți in deajuns tóte nenorocirile casei acéștia...

Drack. (Mirat.) Nenorociri! ce nenorociri!

Maltar. Omul găsit in odaia dnei contese.

Drack. Al ba!

Maltar. Adulterul constatat... și chiar mărturisit...

Drack. (Impietrit.) Adul... E... e!

Maltar. Omorul!...

Drack. (Animându-se.) Iată ș-un omor!

Maltar. In sfêrșit divorsul!

Drack. Cum? un adulter, un omor, un divors... tóte acéste in casa asta, unde n'am consimțit a remáné decât a me bucurá de privescáa unei dulci fericiri și înțelegeri casnice?...

Maltar. Înțelegi bine, dle, că nu trebuie ca dra Pauleta să deé ochi mai întâi cu a doua femeie a tatălui seu.

Drack. Ei bun! — vra să dîcă mai e și o a doua femeie!

Maltar. N'ar fi reu deci, pentru ori ce întémpare, să pregătești puțin pe dra...

Drack. Ei... ba me rog... nu voi pregăti de loc pe dra... căci eu nu-i sânt nici moș, nici văr, — nimica! Chiar nici n'o cunosc mai de loc!... Și dar, am deosebita onóre de a...

Maltar. Cum, dta, care ai intovărășit-o...

Pauleta. (In culise.) Dle Drack!

Drack. Taci, — căci iat-o revine!

Maltar. (Suind.) Me duc; ia bine séma, dle.

Scena VIII.

Drack, Pauleta.

Pauleta. (Fórte emoționată, sprignindu-se de mobile.) Dle Drack, dle Drack!

Drack. (Mergénd la ea.) Ce este dșórá! — Ce ai?

Pauleta. Mi-i frică... me tem...

Drack. Ce-i dreptul... vedé bine că tremuri... Dar ia mi spune, pentru ce tremuri așa?

Pauleta. Am fost in odaia mamei... cređénd c'o voi vedé astfel precum crá altă dată...

Drack. Ei și?

Pauleta. Ei și... nici acolo n'am găsit nimic de a mamei... totul e schimbat, mobila, tapiseria... Eram tulburată indestul și emoționată fără voia-mi, — când, impingénd ușa care dá in odaia, unde mama se imbracă de obicei, vedéui ceva straniu de tot... Toaleta de un

luc neauđit... pe când mama in totdeuna a fost de o simplitate rară. Atunci, intrá in odaie și o servitóre; nu erá cea ce o avea mama in Indii... Ea m'a întrebat ce caut acolo? I-am spus cine sânt, — și atunci, acea fatá m'a privit cu un suris nerușinat... Am mai aruncat o ochire in giurul meu... nu me mai simțiam in casa mamei mele... mi-am perdut capul — ș-am fugit... și iată-me iar lângă dta... și nu mai știu ce fac...

(Plângénd.)

Drack. Dșórá... fii cu minte...

Pauleta. Dar, de óre-ce totul e așa de schimbat pe aici, — negreșit că și mama mea trebuie să se fi schimbat de asemenea... O Dnel decá nu m'ar mai iubi!

Drack. Ce idee! — Se întémpără adeseori, că o femeie fáptuește o... nu! ca o femeie să-și schimbe bar... nu! ca o femeie să-și schimbe mobila... fără ca pentru asta să inceteze de a-ș mai adorá copila... (Aparte.) Nu mai știu de loc ce spun... (Roger apare.)

Pauleta. (Dând un țipăt.) Ah!

Scena IX.

Acciași, Roger.

Roger. Pauleto! copilul meu!...

Pauleta. Tatá! tatá! (Se aruncá unul in brațele altuia.)

Drack. Al tatá!... prea bine!...

Roger. (Sărutându-și fata.) Fiica mea... Fiica mea iubitá...

Drack. Dle... Am deosebita onóre... (Aparte.) Eu, unul me duc! (Suie.)

Roger. Dle!...

Pauleta. Dl Drack, care m'a luat sub ocrotirea sa... pe timpul călătoriei.

Roger. Cum?

Drack. (Tulburat.) Da, dle, da, sir Elie Drack, fost consul... Dar, sora dvóstre, fiind indispusá la Marsilia... mi-a cerut, m'a rugat... voi povestí asta mai târđú... (Incet.) Ea nu șcie încă nimica, dle, nici despărțirea, nici omorul, nici femeia a doua, — absolut nimic... (Tare.) Dar n'aș voi, dle, să împiedic niște dulci transporturi de bucurie, și... am deosebita onóre de a ve salutá...

Pauleta. Pleci?

Drack. (Aparte.) De astá-datá cu entusiasm... (Tare.) Sânt nevoit... Dl conte va avé negreșit multe lucruri de spus... lucruri cari nu me privesc de loc... și... am deosebita onóre de a ve salutá...

Roger. Dar dle, — vom mai avé negreșit plăcerea de a ve revedé?

Drack. Dle conte, nu știu... și v'aș mărturisí curat că...

Pauleta. O! voi să ne promiteți!

Drack. Decá-i așa... fie! — V'o promit... voi mai vení. (Salutând.) Dle conte, drá! (Aparte.) Voi revení când totul se va liniștí deplin aici. (Esc.)

Pauleta. Tatá! tatá! Bine-ai făcut că n'ai mai întârđiat. Nu mai puteam să stau fără dta in casa asta... îmi rătăcisem capul... Dar iată-me in brațele tale, și sânt destul de fericită... voi așteptá cu răbdare până ce se va înturná și mama.

Roger. Mama ta!

Pauleta. Oh! decá-ai ști cât de nerăbdátóre sânt ca s'o vedé... Când gândesc, că ne vom aflá iarăș tus-trei la un loc, inima-mi saltá de bucurie...

(Va urmá.)

N. A. BOGDAN.

Aforisme din igiena alimentară.

(După Degoix, Hygiène de la table, 1892 Paris.)

I

Regula: Mănâncă incet, și ce-i mai principal, mestecă alimentele cu grijă, pentru a le asimilă mai bine; bé moderat, de bună calitate și foarte regulat.

Laptele este un rival puternic al vinului. Medicul se servă în numeroase cazuri de lapte ca de un medicament. Să nu ne plângem, când cineva a subțiat laptele cu apă, dar de falsificări de acelea care-l preface de nu mai e lapte. Laptele este un aliment aproape complet. La unele bóle de stomac adese îi dă acestuia vigórea ce a pierdut. E bun la: Dispepsie, enterită, diaree, disenterie, guta, idropeia etc. Pentru copil laptele mamei sale este superior ori cărui nutriment.

Ouele, sub ori-ce formă, ocupă un loc considerabil în consumațiunea generală între pâne și carne. Într'un volum relativ mic conțin elemente nutritive din cele mai prețioase; numai că ne îngrețoșăm curând de ele, de și acesta trece curând. Cele mai preferite sânt cele de găină, cari pentru fineța și delicateta lor sânt și mai bine suportate de stomac.

Se cere dela oue ca să fie prospete, ceea ce se cunoșce la lumină, căci cea mai mică tulburare în ghiocă le face suspecte. Sistemul ce prevaléză mai mult este de a le pune în apă la care s'a adaus puțină sare; ouele prospete merg drept la fund, iar acele cari au început a se cloci séu a-și alteră conținutul înótă pe deasupra. Măncate crude, au calități nutritive însemnate. Cântăreții le consumă astfel și nu le strică nimica. Pentru cei sănetoși ele sânt ușore de mistuit în ori și ce formă vor fi pregătite.

Bulionul și rasolul. Bulionul póte fi foarte nutritor, decă supraveghiăm să nu evaporeze, iar carnea de vacă póte fi un element foarte activ de nutrițiune decă nu-i sustragem, prin prea multă ferbere, tóte elementele sale nutritive.

Supe și zámuri. Supa de cépă e foarte digestivă, și brânza ce i se adaugă o face și mai bună, dându-i încă calități nutritive. Supa de varđa nu se potrivește pentru stomacuri slabe, dar cei sănetoși o pot mănca fără cruțare. Varđa are iod, care lucréză salutar asupra sângelui. Cu carne și grăsimi e escelentă.

Supa de lapte e foarte utilă pentru copii. Supa de pâne e bine vedută de bolnavi, când ei nu pot înghiți alte bucate. Supa de zarzavat (diferite legumi verđi) e bună pentru persóne îngrețoșate și constipate, căci cu cantitatea suficientă de suc de carne este un aliment sănetos.

Carnea dela măcelar. Cea de vacă se asimiléză foarte bine în organismul nostru, fie sub ori ce formă, chiar și crudă, cum în unele impregiurări este indispensabilă. Carnea de berbec încă e gustósă. Cea de vițel trebuie să fie bine friptă ca să póta fi mistuită și nu e bine să fie des măncată. (Se vede că francezii n'au despre acesta carne părerea vienesilor!) Carnea de rimător își are multe părți bune. Cucerirea cea mai nobilă a măcelarilor este carnea de cal, dar Parisul totuș se cam fereșce.

Carnea de pasere. Puiul de 2—3 luni merită respectul și apetitul nostru, de și carnea nu e prea nutritóre, totuș ceea ce măncam cu plăcere contribuie la bună starea morală și fisică a triștilor lingavi ce sântem. Găinele, decă nu sânt prea bătrânc, dau o ólă bună de

supă, ce se potrivește bine pentru cei cu stomacuri slabe și pentru convalescenți d. e. preparată cu orez. Defectul este că ne îngrețoșăm mai curând decă de carnea de măcelărie. Fasanul nu întrece găina și e bun numai pentru cei ce se țin de modă. Rața e mai nutritóre decă găina, dar și mai grea de mistuit, prin urmare la ea se cere stomac viguros. Rața selbatică are un gust special, care place lingavilor, dar e cam pielósă, de și desul de nutritóre. Dela rața până la porumbi nu e mare diferință și se póte da câte-odată la bolnavi, de și nu sânt nutritivi, ci mai mult o fantasie culinară.

Vénatul nu se potrivește pentru stomacuri slabe, dispeptice. Pentru sănetoși inse e nutritiv și, bine gătit, e foarte gustos. Să nu fie nici prea stătut, nici prea prospét. Epurele fiind prea bun, greșim de măncam prea mult din el. Merlele sânt delicióse. De ai stomac solid, încercăți-l cu carne de mistreț séu de urs, dar nu te supără pe doctori.

Sărăturile, precum cărnați cu usturoi, slănină afumată, sardele, aring sărat și alte asemenea nu repară nimic în economia organismului muncitorilor, ci numai irită stomacul și-l predispuie la beătură. Aceste cărnuri perd prin sare o parte mare a calității lor nutritive și devin recalcitrante la mistuirea normală.

Peșcele e bun pentru ómenii care-și încórdă mult creerii séu pentru cei slabi la inteligență, pentru că peșcele conține mult fosfor și este un reconstituent. Unii recomandă în asemenea cazuri carne și vin, dar e mai bun laptele și peșcele, mai rar și carne. Sânt pești de mare gustoși și ușor de mistuit. Plăcut este și somnul fript la grătar. Aringul prospét e foarte nutritor și ușor de mistuit, cel cu lapți are mai mulți amatori decă cel cu icre. Fugiți de scrumbie și de unii pești de apă dulce. Peșcele ușor de mistuit e bun pentru cei ce sufer de stomac.

Bróșcele sânt măncate cu gust de francezi, pentru care englezii îi numesc «măncători de bróșce».

Stridiele dau un nutriment sănetos, ușor de mistuit, decă nu se mănâncă în cantități prea mari. La unele persóne causéză o mănărime de pele.

Melcii pot fi numiți «stridielele săracilor», de și stridiile sânt mult mai nutritóre decă melcii, cari de altmintrelea sânt bogăți în azot.

Muștarul cel mai usitat este cel negru. Să ne ferim a abusă de el, astfel el este bun pentru activarea mistuirei. E foarte potrivit la cărnați grași și la carne de porc prospétă, pe care de altmintrelea nu o recomandăm pentru că are calități nutritive infinitesimale și e grea pentru stomacurile parisienilor. Și ca doctoric este muștarul bine cunoscut. La durere de cap, când faci băi de picioare cu o mână de făină de muștar, să nu-l pui pe acesta de a dreptul în apa ferbinte, ci móia-l înteu în apă rece.

Cépa și usturoiul, abstracție făcând de mirosul lor, pot fi tolerate la nutrire ca stimulente de stomac.

Vegetarismul e intru atâta bun, că se mai cruță rumegătóarele, mai au pace paserile și iar se mai sporesc iepurii și peșcii. Legumele, ce e drept, regeneréză și sânt bune în multe cazuri, dar misiunea lor adevărată este a acompáni carnea séu cel puțin a alternă cu această.

Fasolea, linte și bobul. Cea dintéia e mai respândită și stimată, linte e cea mai nutritóre legumă, iar bobul, ce se cultivă mai cu greu, e bun decă se curăță de pelița sa neplăcută.

Dela București la Iași.

— Suveniruri de călătorie. —

Voind să-mi dau sémă de suvenirurile petrecerii mele din urmă în România, în primul plan mi se impune călătoria ce-am făcut din București la Iași, ca să asist la inmormântarea lui Adamachi.

Nici odată n'am fost în a doua capitală a României, de aceea primii cu plăcere și mai mare onorifică însărcinare din partea Academiei, și séra la 9 și 35 minute pornirăm cu trenul accelerat.

Linia ferată dela București și până la Iași este una din cele mai lungi din câte are România; ea traversează o mare parte a țării, dela Carpați și până spre Prut la marginea Basarabiei, adică aproape totă Moldova, de aceea vorba de obște dice «trenul din Moldova». Atinge orașele Ploești, Buzeu, Rîmnicul-Sărat, Focșani, Mărășești, Adjud, Bacău, Roman, Pașcani; trece pe la Mircești, Ruginosa, Târgul-Frumos, și sosește la Iași, dimineța la 10 și 45 minute. O distanță de 13 ore și 10 minute, cam atâta ca dela Cluș până la București*. Prea destulă spre a pute face niște experiențe interesante.

Din nenorocire, trenul comunicând noaptea, mai bine de jumătate a vederilor se perde. Ce-i dreptul, acesta pierde se întregesc la rentocere, căci atunci pornind séra din Iași, dimineța vedem tocmai locurile acelea pe unde trecurăm noaptea. Astfel din acestea doué fragmente aș pute combiná un fir întreg; dar nu voi face, căci totdeauna prima impresiune e mai plăcută.

Și decă ziua călătoria e mai interesantă, noaptea e mai mistică. Inaintând prin locuri necunoscute, luminile și umbrele, ce par că fug pe lângă noi, ne stârnesc fantasia și acesta ne zugrăvesce niște tablouri ademenitoare, care în cele mai multe casuri întrec realitatea...

În întunericul nopții schinteile ce 'mproscă locomotivul păreau un foc de artificiu, care dedea un aspect argințiu valurilor Dimboviței line și Prahovei turbure ce fuge clocotind din Carpați la vale...

Luminile multe anunță din depărtare orașul și gara Ploești. Sgomot mare ne intimpină, e lume multă, aici se încrucieșă trenurile, auzi vorbindu-se în o mulțime de limbi, o gălăgie chaotică, din care din când în când resună fluierul locomotivului...

Ceea ce pentru noi are interesul cel mai mare la gara Ploești, este că aici se află și eminentul critic dl Gherea, căci dsa este arendătorul restaurantului dela gară. Iată exemplul cel mai potrivit, d'a pute uni estetica cu prosa vieții. Și sunt convins, că prosa acesta produce mai mare vinit, decât lucrările literare, cu tôte că dl Gherea e unul din prea puținii scriitori români a căror lucrări în acelaș an s'au tras în doué edițiuni.

Ce învățătură pot să-și scótă din acesta scriitorii români? Să deschidă câte un birt, decă vor să trăeșcă? Nu tocmai acesta, ci numai atâta, că cel ce vré să se ocupe de literatură, înainte de tôte are să-și asigureze traiul vieții. Vorba dlui Hașdeu: «Süntem o națiune-copil» prin urmare cultura noastră se află încă în légăn,

* Atâta erá atunci, dar la sfârșitul lunei trecute deschidându-se linia Vaslui-Iași, distanța dintre Iași și București s'a scurtat cu 2 ore.

massele noastre încă nu pricep importanța literaturii, de aceea nu sânt spriginiți scriitorii. Dl Gherea a știut acesta, de aceea — voind să trăeșcă pentru literatură — mai întâiu ș-a asigurat existența, s'a făcut birtaș. O satiră mai amară încă nimene n'a făcut indolenței românești, decât dsa. Istoria literaturii noastre va vesti tuturor generațiilor, că cel mai eminent critic al epocii noastre, pentru ca să pótă trăi, a trebuit să ție restaurantul dela gara Ploești.

După sosirea trenului, alergai să ved pe dl Gherea, inse nu erá acolo; me 'ntorsei dară necășit, că nici acuma nu putui să-i fac cunoșcința. Și cufundat în meditațiuni, nu me tređii decăt auzind conductorul strigând «Focșani».

Erá la trei ore după mieđul nopții. Afară se 'ntindea un întuneric mare. Cu tôte acestea par că vedeam o câmpie frumoșă, în mijlocul ei curgând Milcovul, care odinióră despărțea Muntenia de Moldova, iar pe malul rîului o cétă de români luându-se frați de cruce și cântând Hora unirii:

Vin' la Milcov cu grăbire,
Să-l secăm dintr'o sorbire,
Ca să trecă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare,
Și să vedă sfântul sóre,
Intr'o ți de serbătore,
Hora noastră cea frățescă,
Pe câmpia româneșcă!

Treceam în Moldova. Intéia oră me aflam în țera lui Ștefan cel mare. Și nu știu cum, deodată me cuprinse o simțire stranie; duioșia și entuziasmul se perëndau în sufletul meu. Eram duios, căci mi-aduceam aminte faptele glorioșe, de care ne vorbesc cronicile vechi; simțeam entuziasm, căci patriotismul ardent a adus tot trecutul acestei țeri jertfă unirii principatelor. Este un fapt epocal acesta unire, și decă ea s'a facut atât de repede, atât de spontan, cu atâta abnegațiune, meritul este al moldovenilor, cari au desconsiderat tôte perderile locale, numai ca să se pótă realisá cât mai curénd acest vis frumos și vechiu...

Dar iată diorile au sosit. Firmamentul se luminéază din ce în ce mai mult. Orizontul apare în conturi mari. În depărtare zărim o cunună de dealuri, la pólele lor sate și cătunuri, ici colo pe drumuri niște cară țărănești. S'a făcut ziua.

Cu atențiune încordată priviam ținutul pe unde treceam! Părea că sânt pe câmpia Ardealului, colnice și dealuri fără păduri ne 'mpresurau din tôte părțile. Satele păreau săracăcioșe și mici. Pământul bun.

Dimineța la 6 ajunserăm la Bacău, orașel cu poziție frumoșă, unde se află un gimnasiu și alte institute de cultură. În părțile acelea sânt resfrăți prin sate ciangăii, cari ș-au conservat limba lor.

La depărtare abiá de o oră e orașul Roman, reședința de episcop, care actualminte este PrSSa părintele Melchisedec, distinsul membru al Academiei Române, care inse, durere, boleșce de timp îndelung. Orașul Roman are un trecut strălucit. Pe timpul domnilor Moldovei, zidurile sale au vedut indeplinindu-se printre ele multe fapte naționale de mare însemnătate. Unii din domnii țerii au petrecut acolo adese ori severșind acte importante. Dar pe lângă partea sa glorioșă, istoria orașului are și pagine de jale, căci tot acolo s'au vęrsat și mult sange nevinovat. La Roman a ucis Ștefan vodă cel tiner pe hatmanul Arbure, pentr'un prepus lipsit de basă. Astăđi, din gloria veche și din jalea de odinióră, n'a

remas decât amintirea lor. Orașul e un loc pacinic, unde numai pe timpul alegerilor se simte oșe-care vieță.

La Pașcani e altă lume. Asta e stație mai mare, de unde linia se bifurcă spre Botoșani-Cernăuți. La gară ne 'ntimpină o mulțime de omeni. Aici observăm întâia-ora înmulțirea elementului ovreesc, chiar și hamalii sânt mai cu sémă ovrei. Iar in oraș ei forméză un contingent considerabil.

Sânt și armeni o mulțime, cari vorbesc o româ-nescă proprie, ocupându-se toți de interese materiale. Unii sânt de pe la Botoșani, alții de pe la Iași, căci partea acésta a țării pare mai ospitalieră pentru străini.

Nu pot să ȃic că am dus prea plăcute impresiuni de aici, căci am vėđut elementul românesc prea cople-șit in țera sa; dar un gând me 'nsenină, gândul că 'n curėnd aveam să vėđ Mirceșcii . . .

Mirceșcii! Nume pronunțat cu pietate de tot ro-mănul interesat de cultura sa! Mirceșcii! Cuvėnt in veci neperitor in istoria literaturii năstre! Căci aici a trăit, aici a cāntat, aici a murit Vasile Alecsandri, cel mai mare poet al nostru!

De câte ori m'am dorit aici, să aduc bardului na-țional tributul omagiului meu in tușculanul seu! Cāt de fericit aș fi fost, să-l fi putut vedé cel puțin odată in sanctuarul templului seu dedicat muselor!

Și iată acuma, când in sfėșit aveam să-mi vėđ realizată dorința d'a fi la Mirceșcii: in locul bucuriei, o durere nemărginită cuprindea sufletul meu, căci acela, pentru care doriaam să vin aici, nu mai este.

Cu tóte aceste un sințemėnt de fericire me cutre-mură când zării Mirceșcii. Aici a trăit dară el! De aici a respāndit in lume nemuritorėle sale lucrări! Simțim un fel de mândrie evlavioasă, când vedem locul de odihnă vecnică al omenilor năstri mari.

Satul, la drėpta liniei ferate, destul de simplu, e situat p' o colină, la a cărei pōle curge Siretul, iar dīn-colo lunca, nemuritorė luncă din Mirceșcii, cāntată de poet atāt de mult și cu atāta căldură! Un tablou pito-resc, un adevėrat cuib poetic.

Căutai să vėđ casa poetului, inse arborii mi-o ascundeau invidios; astfel, trenul stānd abiă cinci minute, fui silit a me mulțumí numai cu priveliștea generală.

Satul nu se vedea tot, dar jos la pōle valea Sire-tului oferíă o panoramă fōrte intinsă și variată, care se perdea in zarea depărtării.

Privindu-o, mi-am ȃis: De câte ori va fi rătăcit poetul prin lanul și iėrba verde de acolo, incāntat de frumusețile naturei, pe când gândurile sale alergau de-parte cu valurile Siretului!

Ensuș ni-o spune acésta, in pastelul «Malul Sire-tului»:

Eu me duc in faptul ȃilei, me așeđ pe malu-i verde
Și privesc cum ața curge și la cotiri ea se perde,
Cum se schimbă 'n vālurile pe prundișul lunecos,
Cum adōrme la bulbōce, sāpānd malul nāsipos.

Când o salcie pletosă lin pe baltă se cobōră,
Când o mrėnă saltă 'n aer dupā-o viespe sprintinioră,
Când selbaticele rațe se abat din sborul lor,
Bătėnd apa 'ntunecatā de un nour trecėtor.

Și gândirea mea furată se tot duce 'necet la vale,
Cu cel rīu care 'n veci curge, fār a se oprí din cale . . .

Și pe când privirea mea se desfėtă, in valea atāt de ademenitorė: umbra tainică a luncii de peste rīu me invită să-mi pierd gândurile in misterii labirintului ei.

Cu admirațiune imi intorceam ochii spre ea, căci acésta luncă a fost locul de predilecțiune al bardului nostru, acésta i-a inspirat atāte mărgăritare literare, dintre care relevăm in deosebi «Concertul din luncă»; acésta e pādurița pe care a eternisat-o prin poesia «Lunca din Mirceșcii», unde ȃice:

Luncă, luncă, dragă luncă! raiu frumos al țării mele,
Mādră 'n sōre, dulce 'n umbră, tainică la foc de stele!
Ca grādinile Armidei, ai un farmec rāpitor
Și Siretul te incinge cu-al seu braț desmierdător.

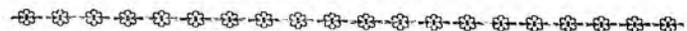
Umbra ta recoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aprōpe de lumină, prin poene tupilatā;
Ca o nimfă pāndilōre de sub arbori inffloriți,
Ea la sinul ei atrage călėtorii fericiti.

Și-i incāntă și-i imbėtă și-i aduce la uitare,
Prin o magică plăcere de parfum și de cāntare;
Căci in tine, luncă dragă, tot ce are suflet, graiu,
Tot șoptește de iubire in frumoșa luna maiu.

Până când eu meditam astfel, trenul sburā departe; Mirceșcii dispărură și sosirām la Ruginōsa, care atrage atențiunea din cauza, că a fost moșia reposatului Domn al Romāniei, Alesandru Ioan Cuza. Acuma șede acolo vėduva lui, Dōmna Elena, cunoscută prin darnicía sa filantropică.

Incā câteva stații și pe la 11 din ȃi, sosirām la Iași.

IOSIF VULCAN.

M o d a.

Pălăriile au devenit adevėrate obiecte de artă, niște lucruri fōrte alese, cari se vor ȃspune de sigur peste vr'o 30 de ani ca obiecte de curiositate.

Tóte pālăriile se impodobesc in acest moment cu niște antene lungi negre, făcute din penele vre-unei pa-seri de tot rare, ori din pae fine strălucitoare, cari dau femeilor un aer fals de Mephistopheles; și tocmai pen-tru acésta ele se numesc pene Mephisto. Acest gen de garnitură este furōrea ȃilei. Atāt pālăriuțele cele mici, cât și cele mari rotunde, tóte sânt impodobite cu aceste pene.

Dantela are acuma favōrea modei și nu e pālărie care să nu fie impodobită cu valuri de dantelă. Cele mai frumoșe capele sânt făcute din Bruges, cu bride de catifea nēgră și impodobite de rose séu mușețel alb. Nimic mai frumos ca pālăriile mari rotunde.

Paele de Italia jōcă un mare rol; pālăria de paie lila, cu panglică tot lila și marginile sânt mais și lila, iar de desubt o corōnă de trandafiri. Pālăria in paie de colōrea apei cu pene negre și mari antene de Jais au un mare succes, căci in acest an pālăriile de paie sânt fōrte căutate.

Rochia *princesse* a inceput din nou ađi in eclat și a putut regāsí un loc printre noutățile aclamate de modă. E un gen de costum care stă bine la tōtă lumea, la tinere cât și la dame mai in vėrstă și mai cu sémă acestora din urmă. Ca să iēsă puțin din monotonia obici-nuită, nu e reu să se pue câteva dantele la ambele șve-duri, dantelele pot fi negre séu albe, dupā cum e și colōrea rochiei. Rochia *princesse* pōte să afecteze și in formă de redingotă, deschidėndu-se dinainte inse trebuie să facă un fel de Tabletă de dantelă séu de broderie, care să acopere nasturii. Remāne inse bine ințeles, că

acest deu de toaletă e consacrat mai mult femeilor serioase, când pot să o confecționeze și din lână și din mătase, după cum permit mijlocele.

Stofa care va deveni, după cum se știe, la modă în această vără, va fi bengalina, afectând genul antic.

Rănitul.

— La ilustrațiunea de pe pagina 221. —

S'a întâmplat o nenorocire mare. Cutare om neghiob a călcat piciorul căteușului, care a fugit apoi în casă scăuind grozav. Fetele, al căror favorit e căteul, s'au spăriat și ridicându-l iute în brațe, vęd cu durere că acela e rănit. Desperate, nu știu ce să facă; dar tocmai sosește vecinul, care le mângăe. Cea mai mare pare a nu crede, dar cea mai mică îl ascultă cu toată luarea aminte.

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare și artistice. *Di Al. Vlahuță* a publicat la București un volum de novele intitulat «Din góna vietii». — *Di G. I. Ionnescu-Gion* a scos la lumină la București conferența sa: «Doforicescul meștesug în trecutul țărilor române». — *Di Gr. Vulturescu*, avocat în București, a retipărit din «Dreptul» studiul seu despre «Dreptul de succesiune al străinilor la imobilele rurale în România». — *Sculptorul Atanasie Constantinescu* a dăruit museului de anticități din București următoarele busturi: bustul lui George Assaky în mărime naturală, cu un pedestal deosebit; busturile lui Ioan Brătianu, Tudor Vladimirescu și trei busturi mai mici ale lui Horia, Cloșca și Crișanu, în fine doue statue mici: «Dorobanțul» și «Vânătorul».

Portretul poetului Alecsandri pe care îl publicăm în fruntea acestui numer, este făcut după una din ultimele sale fotografii; de aceea credem a face o deosebită plăcere cetitorilor noștri, reproducându-l cu asta ocasiune, drept ilustrație a prim-salonului nostru de ađi.

Eliad ca gramatic și filolog. Acesta a fost titlul unei conferințe, ce dl Lazăr Șăineanu a ținut de curënd în palatul Ateneului Român din București. Trătând despre rolul important, pe care acest bărbat l'a jucat în viața literară a națiunii, conferențiarul insistă asupra meritelor, pe cari Eliad și le-a câștigat prin cultivarea limbii naționale. Acest bărbat dotat cu vaste cunoșcințe enciclopedice, caută să desvolte gustul de citire în publicul românesc, și în acest scop traduce autorii mai însemnați ai străinătății. Inzestrat cu un amor sublim de patrie, el jertfește tot: viitor, carieră și într'un avânt de entusiasm, se mulțumește să indure lipsă și privațiuni, numai ca să pótă predá un curs de limba maternă. În toate scrierile sale, în tot timpul carierei sale, el n'a slăbit cătuș de puțin de entusiasmul ce-l stăpăniá. Luând inițiativa pe toate terenurile vieței literare, el căută să respândescă în toate direcțiunile, cunoșcințele ce-și însușise. Apărător infocat al originii latine a poporului român, el se strădui să dovedescă mai înteu prin limbă acest adevăr. De aci ia naștere la Eliad, acea tendență d'a înlăturá toate cuvintele de origină străină, d'a latinisá graiul românesc; tendență, care îl conduce la niște concepțiuni teoretice ce-l fac adeseori să sacrifice realitatea. El îndrăpță și reguléză ortografia limbii. Depărtéză multe din literile cirilice, lăpădând pe unele, înlocuind pe altele. Și ar trebui să vedem cu ce satiră și vervă

intepetóre, știe Eliad să apere toate aceste modificări. Conferențiarul a fost intimpinat cu căldură.

Ateneul Român din București. Alegerea biuroului s'a făcut astfel: Președinte dl N. Crețulescu cu unanimitatea voturilor prezente. Vicepreședini: C. Esarcu și V. A. Urechia. Secretari: C. I. Stăncescu, Ionnescu-Gion, A. Djuvara, Gr. Maniu. Casier: G. M. Tătărescu. — Ađi sâmbătă 9/21 maiu, la 9 ore séra se va da în sala Ateneului Nou, o serată literară de cătră dnii A. Vlahuță, dr. A. Ureche și I. L. Caragiale. Subiectele: primul «publicul român și scriitorii sei». Al doilea «șarlatanismul în medicină». Al treilea, «gășce» și «gășce literare».

Chrestomatia Română, publicată de dl dr. M. Gaster, în doue volume la Lipsca, este aprețiată cu multă căldură de dr. Richard Otto, în suplementul dela 14 și 15 ian. an. c. al diarului Allg. Zeitung din München. Istoria literaturii române, ăice dsa, nu este încă scrisă. Sânt dór numai niște schițe resfirate, datorite unor invetați străini și chiar români, despre vechea literatură română; pe lângă celelalte lucrări fundamentale, se adaugă acuma introducerea dlui Gaster, din Chrestomatia sa, scrisă în limba română și franceză, cu date numeroase și în care se ocupă de toate operile, din cari dá bucăți ca probă în corpul Chrestomatiei, și pe cari le grupéză aci în mod sistematic. Conținutul operei inse e așa de bogat, încât pótă fi, cu drept, pusă alătura cu cele mai bune Chrestomatii romanice, destinate și ca compendiu de literatură. Esaminând conținutul, te convingi, că nu lasă nici o lacună în cunoșcințele desvoltării istoriei literaturii. Însemnătatea operei, a cării apariție a implinit o lacuă, ce de mult o simția șciința, se va recunșce de sigur, de toți bucuros. Noi Germanii, incheie recensentul, putem fi mândri, că librăria noastră a oferit României această operă națională.

Monumentul independenței române. La Ateneul din București dl Hegel, sculptor, a depus anteproiectul unui monument al «Independenței române». Monumentul ar fi compus din doue părți: partea de jos, consacrată istoriei naționale moderne, și partea superióră, conștând din 64 bas-reliefuri, cari încungiuură o colónă terminată prin statua României victorioase, consacrată istoriei vechi. Înălțimea monumentului ar fi de 40 metri.

Reviste și diare. *Gazeta Economului* se numeșce o nouă fóie economică-socială, care a apărut la Șiria, comitatul Arad, sub reacțiunea dlui D. Voniga, ocupându-se cu promovarea și desvoltarea culturii economice-sociale a sâtenilor, cu escluderea totală a politiceii. Va eșfi de patru ori pe lună și costă pe an 5 fl. I dorim succes!

TEATRU și MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. *Di St. Velescu* a fost delegat de consiliul comunal din București, ca să facă parte din comitetul Teatrului, în locul dlui Vintilă Rosetti, care representá consiliul comunal. — *Violoncelistul Dimicu* din București este chemat la Viena, spre a luá parte la concertele esposițiunii de teatru și musică. — *Trupa de operete din Craiova* ș-a incheiat șirul representațiunilor la Iași și a plecat la Botoșani, ca să jóce acolo. — *Din Iași* se scrie, că mai mulți societari ai Teatrului românesc de acolo s'au incris la classa de cânt dela conservatorul musical, pentru a invetá canto, cu scop ca la anul viitor să formeze o trupă de operetă română.

Producțiune teatrală în Blaș. Ați în 9/21 maiu se va da la Blaș o reprezentațiune teatrală, în sala otelului «Univers», în favorul Societății teatrale care se va inființa acolo. Se vor jucă: a) *Rusalțiile*, vodevil într'un act, de V. Alecsandri; persónele drele: Ales. Comșa, Aug. Coltor, Ioan Mărian, Ida Iandrea, E. Oltean, Albin. Schuster, Dimitrie Ianke, Sofia Pecurariu. b) «*Paraclisierul*, séu Florin și Floricaă, operetă într'un act de V. Alecsandri; persónele dnii: Victor E. Turcu, Augustin Coltor și dra Gizela Turcu; *Nunta Tărânescă*, tablou național într'un act; persónele dnii: Victor E. Turcu, Augustin Coltor, George Pop, dra Gizela Turcu, Albert Schuster, Ioan Mărian, Aureliu Muntean.

O nouă societate musicală. La Cernăuți în 3/15 maiu s'a constituit o nouă societate musicală română. Numele societății este «Unirea»; scopul: perfecționarea membrilor sei pe terenul musical și literar-național bisericesc, desvoltarea spiritului social, formarea de cabinet de lectură prin sate, inființarea de coruri vocale cu caracter bisericesc-național.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Șciri bisericesci și școlare. Dl Tache Ionescu, ministrul instrucțiunii publice și al cultelor în România, a terminat proiectul de lege pentru îmbunătățirea sôrtei clerului și a reorganizării seminarelor. Acest proiect de lege va veni în discuțiunea consiliului de miniștri chiar în cursul săptămânei acesteia și 'n urmă va fi depus pe biuroul Camerei. — Dl Ionnescu-Gion a fost numit profesor de limba franceză la liceul Lazăr din București.

Conferența preoților români gr. or. din cele patru protopresbiterate bănățene ale diecesei Aradului, s'a ținut la 13 maiu în Timișóra, sub presiul dlui protopresbiter din Belinț, G. Creciunescu. Au hotărît inființarea unei reuniuni curat preotești, cu scopul de a păzi integritatea religiei și moralității la poporul nostru.

Organizarea clerului român. Cetim în «Românul»: Dl ministru al instrucțiunii în România a dat însărcinarea dlui C. Erbiceanu și dlui dr. I. Cornoiu, ambii profesori la facultatea de teologie din București, a face un memoriu de starea și organizarea clerului din Rusia, Grecia, Serbia, Bulgaria și Bucovina, după care dsa voește a se orientă în alcătuirea legii pentru îmbunătățirea sôrții clerului. Lucrarea profesorilor de un conținut important, a și fost prezentată dlui ministru de culte și instrucțiune publică.

Școla de cadeți din Sibiu. Comanda școlei de cadeți c. și r. din Sibiu publică următorul concurs: Cu începutul anului școlar 1892/93 (15 septembrie) se vor primii în această școlă de cadeți, în cursul I, 30—50 aspiranți. În cursurile II, III și IV vor fi primiți aspiranți numai intru cât vor fi locuri disponibile. Condițiile de primire sânt cuprinse în «Vorschrift über die Aufnahme von Aspiranten in die k. u. k. Kadettenschulen». Aici se accentuează numai condițiile generale: 1, cetățenia austriacă séu ungară; 2, capabilitate trupescă; 3, viață nepătată (purtare morală multumitoare); 4, etatea minimală să fie ajunsă și etatea maximală să nu fie trecută; 5, pregătire corespunzătoare; 6, obligamentul de a procură și de a întreține din mijloce proprii echipamentul prescris; 7, plățirea punctuală a didactrului; 8, obligamentul de a servi activ în armată peste timpul prescris pentru fiecare.

C E E N O U ?

A opt-decea aniversare a dlui George Barițiu. Marți la 12/24 maiu literatura română va avé o mare serbătoare. Ilustrul decan al presei române, dl George Barițiu, atunci va implini anul al opt-decele al etății sale. Din incidentul acesta Academia Română, care încă la incheierea sesiunii generale a felicitat pe distinsul seu membru, îi va prezentă la Sibiu în ziua aceea prin mai mulți membri duși anume acolo o adresă scrisă pe pergament și semnată de cătră toți academicianii. Totodată, pentru eternizarea acestei zile mari, membrii Academiei au comandat și o medalie comemorativă. Cu ocasiunea acésta, dl Barițiu de sigur va fi felicitat prin depeșe din tóte centrele românești de cultură. Aflăm că comitetul Asociațiunii transilvane va da un banchet; iar casina română din Brașov va trimite jubilatului un album. «Familia» va serbă acest rar eveniment literar prin un numer festiv, cu lucrări de ale mai multor membri ai Academiei și ale altor bărbați de litere, scrise anume sub impresiunea acestei festivități. Tot în acel numer vom raportă despre decursul serbărilor. Acum, aducând marelui nostru dascăl literar tributul devotamentului respectuos, îi urăm dimpreună cu tótă suflarea românescă: La mulți ani!

Hymen. Dl Ioan Stana, absolvent de teologie al diecesei aradane, la 5 maiu n. s'a cununat în Șepreuş cu dșóra Ersilia Sturza, fiica repositului paroc Mihai Sturza de acolo. — Dl Nicolae Ștefu, invetător gr. or. român în suburbiul Pêrneva al Aradului, s'a logodit cu dșóra Elena Russu invetătoare în Agris.

Reuniuni femeiesci. Reuniunea femeilor române din Sibiu va ține duminică la 10/22 maiu adunare generală estraordinară sub presiul dnei Maria Cosma, secretar dl dr. Octavian Russu.* De curând la acésta reuniune s'a inscris dna Hermina Maniu din Oravița cu 50 fl. ca membru fundator, dnii dr. Aurel Maniu notar public r. în Oravița cu 50 fl. și dr. Absolon Todea, avocat în Reghinul-săsesc, cu 20 fl., ca membri ajutători pe viață. — Reuniunea femeilor române din Mediaș și giur se va intruni în adunare generală în 2 iunie n. în școlă gr. c. din Mediaș, sub presiul dnei Maria Roman.

Maialul din Chitighaz. Tinerimea română inteligentă din comuna Chitighaz (comitatul Bichiș) și impregiurime a arangiat la 3/15 l. c. maial, în folosul școlarilor români săraci. Despre succes primim următoarele șire: Petrecerea a fost fôrte animată. Crește inima fiecărui bun român, când vede asemenea cunună de flori gingașe, cum a fost de față la maialul din Chitighaz. Fără nici o indoielă, ne putem mândri aici în mijlocul șovinismului cu coconițele române, crescute — cea mai mare parte — în institutul nostru dela Sibiu. A fost de față un public frumos, și ales din loc, ridicându-se în semnătatea petrecerei prin prezența contesei din Chitighaz, Almásy nasc. cont. Cziráky și fiica sa contesa Jeanette, care și-au petrecut în mijlocul românilor până la pauză. Jocul s'a început după 8 ore séra în sala otelului de lângă gară, care inse a fost mică de astă-dată pentru publicul participător. Dintre jocurile naționale s'a jucat «Ardeleana». Jocul a durat cu animație aprópe până la 5 ore diminéța, depărtându-se publicul cu cele mai bune impresiuni. Dintre cei prezenți am însemnat următoarele dómne: Serb (Chitighaz), Serb (Pil), Petruț (Șepreuş), Codrean (Șicläu), Ardelean, Popovici (Ciaba), vęd. Stănescu (Arad), Popovici (Arad), Olariu (Arad), E. Laza (Cherechiu), Giulani (Otlaca), Bejan (Giula) Be-

les, șcl. și dșorele Elenuța Serb, Aurelia Serb (Pil), Gabriela Codrean (Șiclău), Mărióra Petruț (Șepreus), Ela Popovici (Arad), Lucr. Rada (Arad), I. Olariu (Arad), M. Suci, sur. Giulani (Otlaca), Nădăban (Chisindia), Cristina Bejan (Giula), șcl. a căror nume — durere — nu le știu. — a. h.

Diua de 3/15 maiu s'a serbat și in anul acesta in multe locuri. Serbarea cea mai imposantă s'a ținut la Brăila, unde s'au intrunit spre acest scop societățile naționale: Carpații, Liga culturală, Furnica și Vulturul. Inteu s'a ținut serviciu divin in catedrală, unde numitele societăți s'au prezentat in corpore, apoi s'a făcut procesiune la liceu, inaintea căruia toți ș-au descoperit capetele in semn de respect cătră sanctuarul culturai. Séra s'a dat un banchet. — Secția Olt a Ligei pentru unitatea culturală a serbat diua această in orașul Slatina. Inteu s'a ținut parastas in catedrală, după care dl Aug. Crainic a rostit o cuvântare. Séra la 8 dl profesor Theodor Cartian a ținut o conferință la gimnasiu despre «Inriurirea lui George Bariț și Andrei Muresian in mișcările românilor din Ardeal in 1848».

Procesiunea la mormântul lui I. C. Brătianu. Luni, in 4/16 l. c., s'a ținut la Florica ceremonia comemorativă a morții lui Ion C. Brătianu. Serviciul funebru s'a început la ora 1 și jumătate. A oficiat episcopul Dunării-de-jos, cu doi diaconi, asistând o mulțime de admiratori. După ceremonia funebă a vorbit dl Dimitrie Sturdza, arătând marile merite ale reposatului. S'au depus pe mormânt numeroase cunune intre cari una a regelui, care eră represintat de dl colonel Candiano Popescu. Mormântul eră cu totul acoperit de flori. Regele a trimis o depeșă de condolentă dōmnei Pia Brătianu pentru aniversarea morții lui I. C. Brătianu.

Asociațiunea din Bucovina. Comitetul Societății pentru cultura și literatura română in Bucovina a ținut la 6 maiu n. ședință, in care a acordat câteva stipendii și a hotărît ca pe 6 iunie n. să se convoce o adunare generală estraordinară a societății, pentru modificarea statutelor. Totodată s'a decis să se tipărească broșura a X din seria bibliotecii pentru tinerimea română, care va conține poesii de Vas. Alecsandri; și să publice o carte de rugăciune penru tinerimea din școlele populare.

Necrologe. *Petru Abrudan*, paroc gr. or. și asesor consistorial, a încetat din viață in Timișora la 13 maiu, in etate de 78 ani; il jleșce soția ved. Elena Abrudan n. Diaconovici Loga, fiul seu Stefan Abrudan subjude la judecătoria din Buziaș cu soția sa n. Silvia Bocșan. — *Timoteu Circa*, comerciant in D. St. Mărtin, a reposat la 11 maiu, in etate de 35 ani.

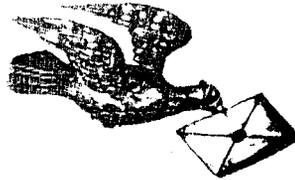
NOTIȚE ECONOMICE.

Ouele artificiale și păstrarea celor adevărate. De câva timp ouele artificiale sânt date consumațiunei pariziene. Ele au aceeaș infățișare și acelaș gust ca și ouele adevărate. Ancheta care s'a făcut, in această privință, a dat următoarele rezultate: Falsificarea constă din patru operațiuni: confecționarea gălbenușului, a albușului, a peliței și a cōjei. Gălbenușul e un amestec de făină de păpușoiu, amidon, estras din grâu, unt-de lemn și alte diverse ingrediente. Se tōrnă in stare de pastă desă pe deschidătura unei mașine, mașina il rătunjeșce și se închegă. Apoi gălbenușul trece intr'alt compartiment unde e impresurat de albuș, care e compus din albumin ca și cel din oul natural. Acest nou lichid se

inchiagă de asemeni și, grație unei mișcări rotative particulare, capetă forma ovală. Oul trece apoi intr'un receptacol unde e impresurat d'o piele ușoră: acesta e pelița. In sfērșit, capetă ultimul inveliș, de ghips, care e ceva mai des decât cōja naturală. Oul, pregătit astfel, e pus apoi pe un taler uscător. Cōja se usucă numai decât, pe când interiorul se deschegă gradat. Produsul e fabricat și gata să fie dat consumațiunei publice. Se crede că aceste oue artificiale vin din America, unde această ciudată industrie se esercită de mai mulți fabricanți.

Carnea stricată se pōte face iar gustosă, decă o fierbem in apă și decă scōtem mereu spuma ce se formeză la suprafață. Apoi aruncăm in olă un cărbune aprins, dar din care nu mai ese fum. După 2—3 minute, cărbunele atrage tot mirosul reu din carne, care in gust devine tot așă de bună ca și carnea prospetă.

Poșta redacțiunei.

Arad Spaciul ne-a silit să scurtăm. Trimite-ne și de altă-dată asemenea informațiuni, scurte și cuprinzătoare.

Chereluz. Numai ingustimea cōlonelor și urgența de publicat a unor materii a fost cauza, că pân'acuma nu s'a putut publica.

Teuciu. Ve rugăm să francați cu 25 b. scrisorile, căci totdeuna plătim globă pentru ele.

Abrud. S'a regulat. Ne mirăm că n'ați reclamat mai de mult.

Călindarul șeptemănei.

Diua șept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele
Dumin.	Orbului, Ev. dela Ioan c. 9, gl. 5, inv. 8.		res. ap
Duminică	10 Simon Zilotul.	22 Helena.	4 15 7 38
Luni	11 Mart. Mochie.	23 Desideri	4 14 7 33
Mărți	12 St. Gherman și Epif.	24 Ioana.	4 13 7 40
Mercuri	13 Mart. Glicheria.	25 Urbau.	4 12 7 41
Joi	14 (Inalt. Dlu.)	26 (†) Inalt Dlu.	4 11 7 42
Vineri	15 Par. Pachomi.	27 Theodor.	4 10 7 43
Sâmbătă	16 Cuv. Teodor.	28 Wilhelm.	4 10 7 44

Proprietar, redactor respundător și editor:

IOSIF VULCAN.

La începutul sesonului de primăveră!

Cel mai ieftin magazin de haine bărbăteșci

I. SCHOSSBERGER

hăinărie bărbăteșcă

in Oradea-mare, in edificiul otelului Arborele-verde, lângă cafenea,

recomandă

magazinul seu de vestminte pentru *bărbați* și *copii* fōrte bogat asortat. Din cele mai fine stofe engleze și franceze de lână, cu croiu bun și cu efectuire promptă.

Din cauza ieftinetății prețurilor concurența e eschisă.

7 (4—4)

Cu stimă

I. Schossberger.

Ne mai pomenit de ieftin